

נספח 9:

היתר הרב יצחק אלחנן ספקטור - שלהי סיוון תרנ"ה

א. מכתבו של הרב ספקטור לאברהם גרינברג, ראש הוועד האודסאי
- כ"א בסיוון תרנ"ה¹

ב"ה יום ה' כ"א סיוון תרנ"ה קאוונא.
כבוד יד"נ [ידיד נפשי] ה"ה [ה]רב הגביר המפורסם לתהלה פאר ישורון והדרו
ורב פעלים וכו' מו"ה אברהם גרינבערג נ"י ראש הוועד כו' בק"ק אדעסא
שוכט"ס אחדשה"ט [שלום וכל טוב סלה אחר דרישת שלומו הטוב].

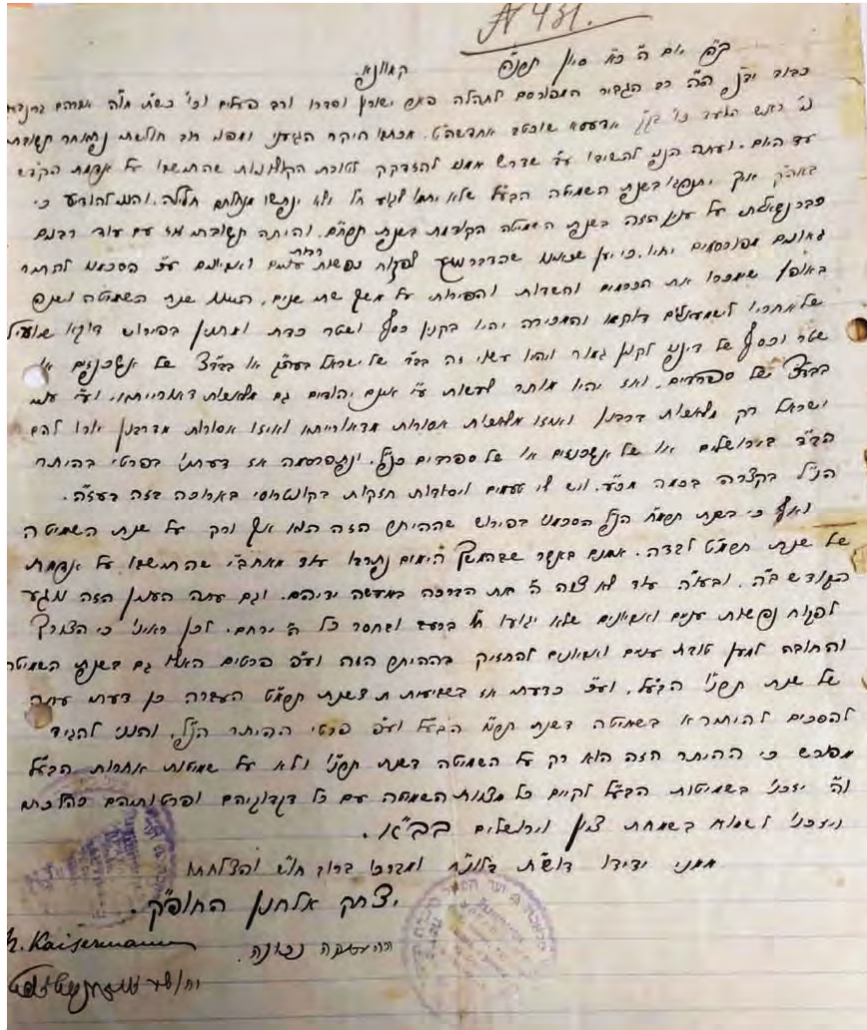
מכתבו היקר הגיעני ומפני רוב חולשתי נתאחר תשובתי עד היום, ועתה הנני להשיבו
ע"ד שדרש ממני להזדקק לטובת הקולוניות שהתישבו על אדמת הקדש באה"ק איך יתנהגו
בשנת השמיטה הבע"ל שלא יתמו לגוע ח"ו ולא ינתשו מנחלתם חלילה. והנני להודיע כי
כבר נשאלתי על ענין הזה בשנת השמיטה הקודמת בשנת תרח"ס, והיתה תשובתי אז עם
עוד רבנים גאונים מפורסמים יחי' [ו], כי יען שראינו שהדבר נוגע לפקוח נפשות רבות
עניים ואביונים ע"כ הסכמנו להתיר באופן שימכרו את הכרמים והשדות והפירות על משך
שתי שנים, היינו שנת השמיטה ושנה שלאחריה לישמעאלים דוקא והמכירה יהי' [ה] בקנין
כסף ושטר כדת ומתנין בפירוש דוקא שיועיל שטר וכסף של דיננו לקנין גמור ויהי' [ה]
עשוי זה בב"ד של ישראל בעה"ק או בבד"צ של אשכנזים או בבד"צ של ספרדים ואז יהי' [ה]
מותר לעשות ע"י אינם יהודים גם מלאכות דאורייתא, וע"י עניי ישראל רק מלאכות דרבנן
ואיזו מלאכות אסורות מדאורייתא ואיזו אסורות מדרבנן יורו להם הב"ד בירושלים או של
אשכנזים או של ספרדים כנ"ל. ונתפרסמה אז דעתינו בפרטי בהיתר הנ"ל בקצרה בכמה
מכ"ע, ויש לי טעמים ויסודות חזקות בקונטרסי בארוכה בזה בע"ה.

ואף כי בשנת תרמ"ח הנ"ל הסכמנו בפירוש שההיתר הזה הוא אך ורק על שנת השמיטה
של שנת תרמ"ט לבדה, אמנם באשר שבהמשך הימים נתרכו עוד מאחבי' [מאחינו בני
ישראל] שהתישבו על אדמת הקודש ב"ה, ובעו"ה [ובעוונותינו הרבים] עוד לא צוה ה' את
הברכה במעשה ידיהם, וגם עתה הענין הזה נוגע לפקוח נפשות עניים ואביונים שלא יגועו
ח"ו ברעב ובחוסר כל ה' ירחם. לכן ראינו כי הצורך והחובה למען טובת עניים ואביונים
להחזיק בהיתר הזה וע"פ פרטים האלו גם בשנת השמיטה של שנת תרנ"ו הבע"ל. וע"כ
כדעתי אז בשביעית דשנת תרמ"ט העברה כן דעתי עתה להסכים להיתרא בשמיטה דשנת
תרנ"ו הבע"ל וע"פ פרטי ההיתר הנ"ל. והנני להגיד מפורש כי ההיתר הזה הוא רק על
השמיטה דשנת תרנ"ו ולא על שמיטות אחרות הבע"ל וה' יזכנו בשמיטות הבע"ל [הבאות
עלינו לטובה] לקיים כל מצוות השמיטה עם כל דקדוקיהם ופרטותיהם כהלכתם ויזכנו
לשמוח בשמחת ציון וירושלים בב"א [במהרה בימינו אמן].

1. העתקת המכתב מצויה באת"ר, מיכל 1, מסמך 431. פורסמה משם לראשונה אצל פרידמן, למשמעותו,
עמ' 474-475.

ממני ידידו דוש"ת בלונ"ח [דורש שלום תורתו בלב ונפש חפצה] ומברכו ברוב חר"ש [חיים ושלום] והצלחתו יצחק אלחנן החופ"ק.

העתקה נכונה
N. Kaisermann
יהושע איזענשטאדט

באדיבות הארכיון לתולדות רחובות

ב. מכתבו של הרב ספקטור לפקיד הברון אליהו שייד - כ"א בסיוון תרנ"ה²

ב"ה יום ה' כ"א סיון תרנ"ה קאוונא

כבוד ידיד היקר ה"ה האדון המרומם הגביר המפורסם לתהלה ולתפארת עמנו ורב פעלים אוהב עמו ודתו וכו' כש"ת מו"ה אלי' שייד נ"י שוכט"ס

אחדשהט"ו מכתבו היקר הגיעני ע"ד שנת השמיטה הבע"ל ומחמת רוב חולשתי נתאחר תשובתי עד היום ועתה הנני להשיבו כי גם בשנת השמיטה הקודמת נשאלתי על ענין הזה בשנת תרח"ם ויען שראינו אז כי הדבר נוגע לפקוח נפשות רבות עניים ואביונים שלא יתמו לגווע ח"ו ולא ינתשו מנחלתם באה"ק חלילה ע"כ הסכמנו אנכי עם עוד רבנים גאונים יחיו להתיר באופנים אלו היינו שימכרו את הכרמים והשדות הגוף והפירות על משך שני שנים שנת השמיטה ושנת לאחריה לישמעאלים דוקא והמכירה יהיה בקנין כסף ושטר כדת ושיתנו בפירוש שיהיה מועיל שטר וכסף של דיננו לקנין גמור והמכירה יהיה עשוי בב"ד של ישראל בעה"ק בבד"צ של האשכנזים או בבד"צ של הספרדים ואז יהיה מותר לעשות ע"י אינם יהודים גם מלאכות דאורייתא וע"י ישראל העניים רק מלאכות דרבנן והבד"צ שבירושלים עה"ק של אשכנזים או של ספרדים יורו להם איזה מלאכות אסורות מדאורייתא ואיזו אסורות מדרבנן ועל כל פרטי ההיתר הנ"ל יש לי בעז"ה יסודות חזקים בקונטרסי בארוכה ונתפרסמו אז פרטי ההיתר הנ"ל בכמה מכ"ע ועתה אף כי בשנת תרמ"ח הנ"ל היה מפורש שההיתר הזה הוא רק על שנת השמיטה של שנת תרמ"ט לבדה אך יען שבהמשך הזמן מאז ועד עתה נתברו ב"ה הרבה מן אחב"י שהתישבו באה"ק על אדמת הקודש וגם עתה ענין הזה נוגע לפקוח נפשות רבות עניים ואביונים שלא יסבלו חרפת רעב ח"ו ע"כ דעתנו להחזיק בההיתר ע"פ הפרטים הללו גם בשנת השמיטה דשנת תרנ"ו הבע"ל וכדעתי אז כן דעתי עתה ע"פ פרטי היתר הנ"ל הנני להגיד מפורש כי ההיתר הזה הוא רק על השמיטה דשנת תרנ"ו הבע"ל ולא על שמיטות אחרות וד' יזכינו בהשמיטות הבאות עלינו לטובה לקיים כל מצות השמיטה עם כל דקדוקיהם ופרטותיהם כהלכתם ויזכינו לשמחה בשמחת ציון וירושלים בב"א ממני ידידו דוש"ט בלונ"ח ומברכו ברוב חו"ש והצלחה יצחק אלחנן ספקטור החופ"ק

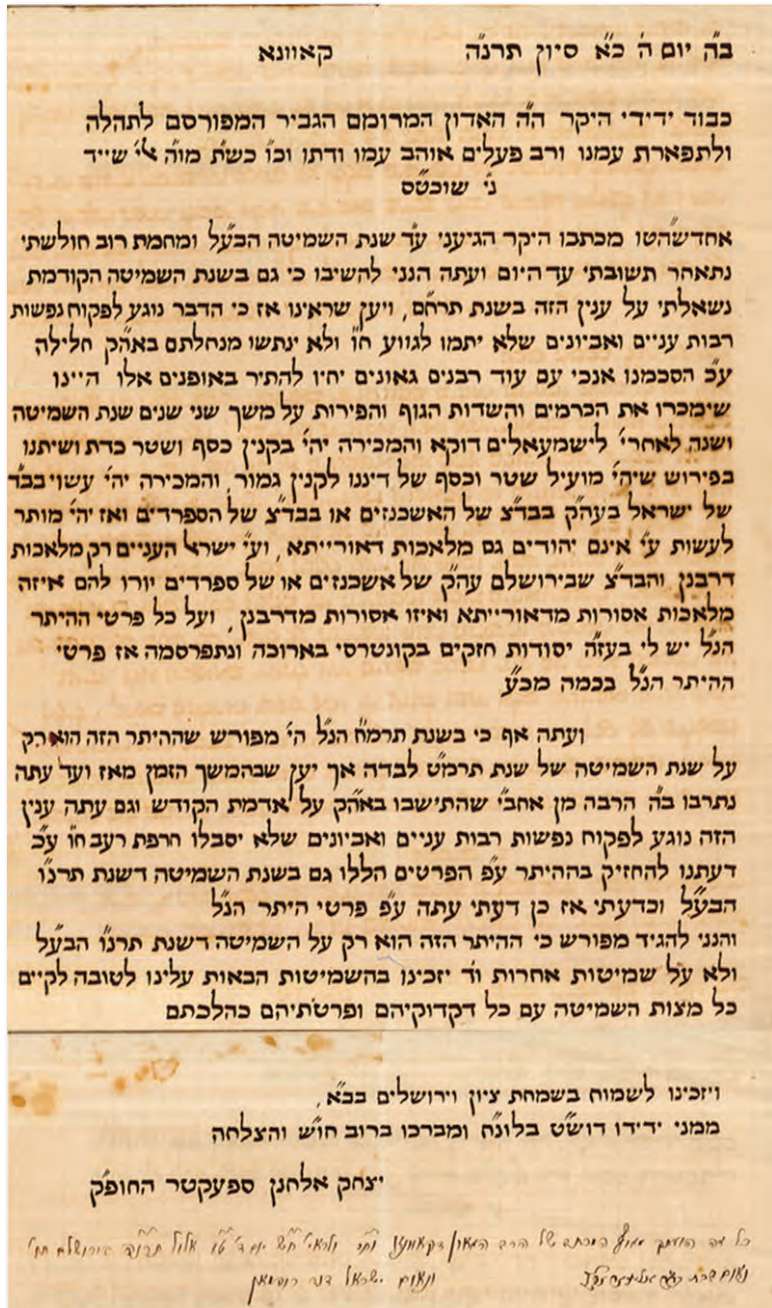
כל זה הועתק מגוף המכתב של הרב הגאון דקאוונא וח"י [וחתימת ידו] ולראי' ח"ש יום ד' ט"ו אלול תרנ"ה בירושלים ת"ו

נאום שבת בר"ר אליעזר זצ"ל³ ונאום ישראל דוד רופמאן⁴

2. אצ"מ 6-7-192\789-A. נדפס משם בקובץ אורייתא יט (תשס"ג), עמ' שנה, ומשם בשו"ת ר' יצחק אלחנן, מכתב יא.

3. הרב שבתאי אליהו אנגלמן מרבני ישיבת 'עץ חיים' בירושלים.

4. הרב רופמאן היה ר"מ בישיבת 'עץ חיים' בירושלים. בהיותו יליד קובנה סביר שהכיר את כתב ידו של הרב ספקטור.

באדיבות הארכיון הציוני המרכזי

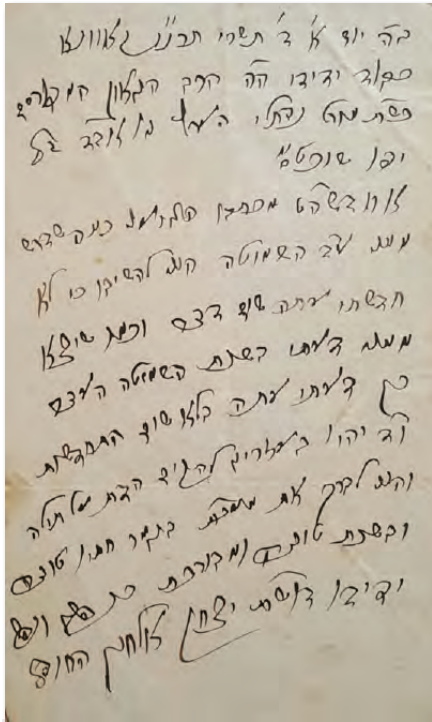
ג. מכתבו של הרב ספקטור לרב נפתלי הרץ הלוי - ד' בתשרי תרנ"ו⁵

ב"ה יום א' ד' תשרי תרנ"ו קאוונא

כבוד ידידי ה"ה הרב הגאון המפורסם

כש"ת [כבוד שם תפארתו] מו"ה נפתלי הערץ נ"י אב"ד דק' [הילת] יפו שוכט"ס
[שלום וכל טוב סלה]

אחדשה"ט [אחר דרישת שלומו הטוב] מכתבו הגיעני במה שדרש ממני ע"ד [על
דבר] השמיטה הנני להשיבו כי לא חדשתי עתה שום דבר וכמו שיצא ממני דעתי בשנת
השמיטה העבר כן דעתי עתה בלא שום התחדשות וד' יהי' [ה] בעזרינו להקים הדת
על תילה

והנני לברך את מעכ"ת בגמור
חתי' [מה] טובה ובשנת טובה ומבורכת
כנפשו ונפש ידידו דוש"ת
יצחק אלחנן החופ"ק

באדיבות ארכיון קום-שליון

5. כתב היד מצוי בארכיון קום-שליון. המכתב התפרסם לראשונה אצל הלוי, הוראות שעה, עמ' קכה. ושם נדפס בטעות כ' בתשרי תרנ"ו.